

**EESTI KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA**

ESTONIAN CHAMBER OF
COMMERCE AND INDUSTRY

Justiitsministeerium
Tõnismägi 5a
15191 Tallinn

Teie 20.11.2014 nr 7-7/14-9016

Meie 05.01.2015 nr 4/1

Arvamuse esitamine ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projekti kohta

Lugupeetud Andres Anvelt

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Justiitsministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projekti (edaspidi: Projekt) kohta. Kaubanduskoda on jätkuvalt seisukohal, et hetkel puudub vajadus viia läbi nii laiaulatuslik ühinguõiguse kodifitseerimine nagu seda on Projektis kavandatud. Järgnevalt põhjendame lähemalt, miks me ei pea vajalikuks ühinguõiguses suuremahuliste muudatuste tegemist.

1. Kaubanduskoja hinnangul töötab tänane ühinguõiguse regulatsioon üldjoontes hästi. Ettevõtjad on ühinguõiguse regulatsioonidega harjunud ning suuri probleeme ja ebakõlasid esineb minimaalselt. Ka ühinguõiguse eksperdid mõnnsid, et valdkonnas kehtiv struktuur töötab suuremate probleemideta (Projekti lk 26). Oleme seisukohal, et suurele osale ettevõtjatele on tänane regulatsioon sobiv ning puudub vajadus sedavõrd ulatusliku ühinguõiguse kodifitseerimise järele nagu näeb ette Projekt.

2. Ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projektist ei selgu, miks on vaja sisuliselt kogu ühinguõigus läbi analüüsida. 153-leheküljeline Projekt on väga mahukas dokument, kuid see ei anna vastust küsimusele, mis on need kontseptuaalsed probleemid, mida ei saa ilma kodifitseerimiseta lahendada. Projektis puudub väga paljude teemade puhul põhjendus, miks on vaja ühte või teist küsimust põhjalikumalt analüüsida. Toome siinkohal mõned üksikud näited:

- Projektis soovitakse analüüsida majandusaasta aruande esitamise tähtaja lühendamise võimalikkust. Jääb ebaselgeks, millist olemasolevat probleemi soovitakse sellega lahendada. Seda enam, et viimaste aastate jooksul on küsimust ka mitmel korral, erinevates olukordades, arutatud ja leitud, et tähtaja lühendamiseks puudub vajadus ja seda teha oleks ebamõistlik.
- Piisavalt ei ole põhjendatud äriregistri ja mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri regulatsioonide analüüsivajadust. Projektis pole toodud piisavaid põhjendusi, miks kogu teema vajaks ülevaatamist ning miks praegune lahendus Eesti õiguskorda ei sobi. Viidatud on küll õiguskantsleri poolt välja toodud vajadusele täpsustada registreid puudutavaid seadusesätteid, kuid olemuslikku probleemi, mille tõttu peaks põhjaliku analüüsi läbi viima ning kaaluma registrimenetluse regulatsiooni muutmist, Projektist ei nähtu.

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA

Estonian Chamber of Commerce and Industry • Эстонская Торгово-промышленная палата

- Projektis on välja käidud palju erinevaid juriidiliste isikute juhtorganeid puudutavaid analüüsi vajavaid küsimusi, kuid tihti pole välja toodud, miks mingi teema vajab põhjalikumat ülevaatamist ega näidatud probleeme, mida kodifitseerimisega lahendada plaanitakse, seda mh juhtorganite liikmete ametiaja pikkuse küsimuses.
- Projektis on välja toodud vajadus analüüsida menetluskirjelduste ja tahteavalduste kättetoimetamist puudutavat regulatsiooni. Sealjuures ei ole analüüsimise vajalikkust põhjendatud.
- Äriseadustiku muudatustepaketis käsitletakse ka juriidiliste isikute koosolekute küsimust. Oleme seisukohal, et vajalik ei ole kogu probleemistiku analüüs, vaid seadusesse tuleks viia muudatused, mis võimaldaksid juriidiliste isikute koosolekute läbiviimist elektrooniliselt.
- Selgusetuks jääb, miks on vaja analüüsida ühinguõigust reguleerivates seadustes sisalduvat tasude regulatsiooni. See ei ole kindlasti küsimus, mida tuleks analüüsida kodifitseerimise käigus, paralleelselt näiteks juhtorganeid puudutava regulatsiooniga.

3. Leiame, et ühinguõiguse revisjoni eesmärgiks peaks olema praktikas esilekerkinud probleemide lahendamine, mitte projekti raames õigusanalüüsi teostamine. Õigus peab vastama ühiskonna vajadustele, mistõttu puudub vajadus hakata potentsiaalseid probleeme seadustest eraldi otsima, kui neid ei ole õiguse rakendajate poolt välja toodud. Kodifitseerimine peaks olema tingitud reaalsest muredest, mida ei ole kohtupraktika juba lahendanud ning mida ei ole tõepoolest muul moel võimalik lahendada kui õigusvaldkonna ulatusliku reformiga. Kaubanduskoda ei ole veendunud, et Projektis välja toodud kõige olulisemaid ühinguõiguse kitsaskohti ei saaks lahendada ilma kodifitseerimiseta. Pigem oleme seisukohal, et esilekerkinud probleeme on võimalik lahendada ka nelja-aastase analüüsiperioodita sest mitmeid küsimusi või ettepanekuid, mida äriõiguse kontekstis on tehtud, on juba varasemalt põhjalikult analüüsitud, nt osahingude osade käibega seotud küsimused.

4. Lisaks juhime tähelepanu asjaolule, et Projektis sisaldub mitmeid teemasid, mida on juba põhjalikult analüüsitud või mida plaanitakse analüüsida teiste ministeeriumite poolt lähitulevikus. Toome välja mõned näited:

- Arusaamatuks jääb vajadus veelkord analüüsida äriseadustiku ja asjaõiguse seaduse muutmise seadusega planeeritud uuendusi, mis muudavad osahingude osadega seotud regulatsiooni iduühingute jaoks soodsamaks. Juba praegu on Justiitsministeeriumi poolt välja töötatud äriseadustiku muudatused, mis on kantud iduettevõtetele Eesti ärikeskkonna soodsamaks muutmise ideest. Sealjuures puudutavad muudatused justnimelt lähteülesande projektis viidatud küsimust osade regulatsioonist ning osadega seotud eriõigustest, aga ka nõukogu koosoleku pidamist ja otsuste vastuvõtmist reguleerivate nõuete lihtsustamist. Leiame, et äsja välja töötatud muudatuste uus analüüs ei ole otstarbekas ning viitab justkui sellele, et hiljuti välja töötatud muudatused on läbianalüüsitud. Lisaks märgime, et äriühingu osaluse ning sellega seotud teemaderingi puhul ei ole kindlasti vajalik analüüsida kogu seda valdkonda puudutavaid küsimusi.
- Kaubanduskodale jääb ebaselgeks, miks soovitakse uuesti analüüsida osade registreerimise problemaatikat. Juhime tähelepanu asjaolule, et Justiitsministeerium on mõned aastad tagasi sama teema kohta teinud mahuka analüüsi, mille tulemusena pakuti välja ka lahendus - mittekonstitutiivne, kuid avalikult usaldusväärne osanike nimekiri/register ning konstitutiivne pandiregister. See lahendus leidis toetust ka

paljude huvigruppide seas. Justiitsministeerium võiks olemasoleva lahendusega edasi töötada, mitte alustada uuesti probleemi analüüsimisega ning võimalike lahenduste otsimisega.

- Projekti raames soovitakse analüüsida ettevõtete vabatahtlikku lõpetamist. Kaubanduskoda tõi mõned aastad tagasi ühe ühinguõiguse probleemina välja, et ettevõtte vabatahtlik likvideerimisprotsess on aeganõudev ja keeruline. Justiitsministeerium koostas seejärel põhjaliku analüüsi ning jõudis järeldusele, et kehtivas õiguses sätestatud likvideerimismenetluse tähtajad ei ole ebamõistlikult pikad, Eesti seadusandja on võimaldanud juba üpris lühikesi ja paindlikke tähtaegu. Tõdeti, et teiste riikide kogemusele tuginedes saab väita, et likvideerimismenetlust ei ole võimalik väga palju lihtsustada ilma, et tekiks oht ühe või teise poole huvide ebamõistlikuks kahjustamiseks. Analüüsi tulemusel töötas ministeerium välja lahenduse, mis võimaldab senisest lihtsamalt vabatahtlikult lõpetada osauhingut või aktsiaseltsi, kui ettevõttel on ainult üks omanik. Muudatus jõustus 1. jaanuaril 2015. Kaubanduskojale jääb arusaamatuks, miks tuleb alles hiljuti analüüsitud teemat veelkord analüüsida ning sellele ressursse kulutada.
- Projekti raames soovitakse ka analüüsida, kas audiitorkontrolli kaasa toovad piirmäärad on otstarbekad. Juhime tähelepanu sellele, et Rahandusministeerium on uuendamas arvestusvaldkonna õiguslikku raamistikku ning sellega seoses plaanitakse tõsta auditi ja ülevaatuse piirmäärasid. Seega ei peaks auditi piirmäärade analüüs olema osaks ühinguõiguse kodifitseerimise projektist.

5. Ühe kodifitseerimise üldise eesmärgina on Projektis välja toodud ka terminoloogia ühtlustamist ja uuendamist. Projektis on välja toodud, et ühtlustamist, täpsustamist, täiendamist võivad vajada näiteks järgmised mõisted: osanike/aktsionäride/liikmete üldnimetus (nt liige), ühinemise/jagunemise/ümberkujundamise üldnimetus (nt reorganiseerimine), õiguste omanikud vs omajad; veebileht vs koduleht, juhtorganite liikmete nimetamine vs määramine, juhtorgani liikme ametiaeg vs volitused. Kaubanduskoda on seisukohal, et praktikas puudub otsene vajadus mõistete ühtlustamiseks. Meile ei ole teada juhtumeid, kus mõni eelpool nimetatud mõistetest oleks segadust tekitanud ning vajaks ilmtingimata muutmist. Terminite ühtlustamise näol on tegemist pigem õigusteoreetilise küsimuse, mitte praktilise vajaduse pinnalt tekkinud probleemiga.

6. Vastavalt Projektis toodule nähakse ühinguõiguse kodifitseerimise projekti lõppu aastal 2018, mil esitatakse eelnõu Valitsusele. Seejärel võib muudatuste jõustumine aega võtta veel aasta. On aga selge, et mitmete ühinguõiguse kitsaskohtade lahendamiseks ei saa oodata 2019. aastani. Näiteks kui äriseadustikku on vaja muuta seoses e-residentsuse projektiga, siis tuleks need muudatused ellu viia juba 2015. aastal, mitte aastal 2019. Huvigrupid on samuti teada andnud, et mitmed muudatused tuleb äriseadustikku sisse viia enne kodifitseerimisprojekti lõppu. Näiteks Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjon on teinud ettepaneku, et võimalus taotleda äriregistri kande hilisemat jõustumist tuleks viia äriseadustikku oluliselt varem enne ühinguõiguse kodifitseerimise lõppu. Eelnevast tulenevalt näeme kodifitseerimisprojekti olulise puudusena asjaolu, et hädavajalikud ühinguõiguse muudatused võivad kodifitseerimise tõttu jääda liiga kaugesse tulevikku ning kokkuvõttes kujuneb kodifitseerimine vaid ressursikulukaks analüüsiprojektiks ilma, et sellest sünniks reaalne kasu ettevõtjatele või riigi konkurentsivõimele.

7. Kaubanduskoda ei nõustu Projektis esitatud väitega, et ühinguõiguse suuremahulist kodifitseerimist ei toetanud vaid Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Töandjate Keskliit.

Teiste arvamust avaldanud asutuste ning huvigruppide seast jäi samuti kõlama arvamus, et üldist äriõiguse reformi ei ole vaja läbi viia, piisab, kui äriõigus muudetakse tänapäeva ühiskonna vajadustele vastavaks. Ka kõigis Projektis viidatud artiklites ja blogides on puudutatud äriseadustiku muudatusi kitsamalt, justnimelt seoses iduühingutega ja neile Eesti ettevõtluskeskkonna ahvatlevamaks muutmise ja e-residentsuse projektiga seonduvalt. Rõhutame, et osaliselt on muudatused, millele erinevates artiklites on viidatud, juba töös ja Riigikogu menetluses.

8. Mõõname, et ühinguõigust oleks vaja teatud teemade osas kaasajastada, muuta või täpsustada. Nende teemade ringi kuuluvad muu hulgas osanike nimekirja pidamise/osade registreerimise teema, äriregistri kasutajamugavus, elektrooniliste koosolekute läbiviimine, äriregistrile esitatavate dokumentide keelenõue. Leiame, et tegeleda tuleks eelkõige nende probleemidega, mis on praktikas juba esile kerkinud ning vajavad lahendust. Samas kogu ühinguõiguse analüüsimisele ning potentsiaalsete probleemide (sh õigusteoreetiliste probleemide) otsimisele ei ole otstarbekas ressursse suunata. Leiame, et kogu tähelepanu ja ka rahalised vahendid peaksid minema eluliste probleemide lahendamistele ning avalike teenuste arendamisele (äriregister), mitte praktikas väheoluliste teemade analüüsimisele. Muuta tuleb üksnes selliseid regulatsioone, mille kehtival kujul säilitamine on ühingu igapäevast tegevust või arengut selgelt takistav ja/või raskendav. See ei tohiks kaasa tuua aga vajadust viia läbi sedavõrd põhjalikku analüüsi (sealjuures võrdlusi mitmete teiste riikide vastava õigusega). Käesoleval juhul ei saa kindlasti väita nagu Eesti ühinguõiguses oleks sedavõrd ületamatuid kitsaskohti, mida ei saa kõrvaldada muul moel kui õigusvaldkonna laiaulatusliku revisjoniga.

Kokkuvõttes leiame, et hetkel puudub praktiline vajadus ühinguõiguse laiaulatusliku kodifitseerimise järele. Pigem tuleks välja selgitada ja analüüsida konkreetseid kitsaskohti ühinguõiguse regulatsioonides ning need probleemid jooksvalt lahendada. Selline lahendus võimaldab probleeme kiiremini ja paindlikumalt lahendada ning nõuab eeldatavasti oluliselt vähem ressursse kui ühinguõiguse kodifitseerimine.

Kui ühinguõiguse kodifitseerimist peetakse ikkagi hädavajalikuks, siis tuleks Kaubanduskoja hinnangul säilitada tänane regulatsioonide struktuur ning teha tuleks ainult hädavajalikke muudatusi. Samuti tuleks samaks jätta paragrahvide numeratsioon. Vastasel korral tuleb ettevõtjatel kohaneda uute regulatsioonidega, mis toob kindlasti kaasa ka olulise halduskoormuse kasvu vähemalt lühiajaliselt. Kui võetakse vastu otsus alustada kodifitseerimisprotsessiga, siis soovib Kaubanduskoda olla selle protsessi juurde sisuliselt kaasatud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts
Peadirektor

Koostanud:

Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070

Katre Rugo katre.rugo@koda.ee 6040071